

RAMBAN levele¹

Folytatás a belső borítóról

וכאשר תנצל מן הכעס	És amint megsza- dulsz a haragtól, emeld szívedbe a szerénységet, amely a legjobb tulajdonság a jótulajdonságok közül. amint meg- mondattott: „az alázatosság bére az ÚR félelme” ⁶	לבות בני אדם ונאמר הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה' : וכאשר תחשוב את כל אלה תירא מבוראך ותשמר מן החטא ובמדות האלה תהיה שמח בחלקך : וכאשר תתנהג במדת הענוה להתכושש מכל אדם ולהתפחד ממנו ומן החטא אז תשרה עליך רוח השכינה וזיו כבודה וחיי עולם הבא : ועתה בני דע וראה כי המתגאה בלבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים כי מתפאר הוא	az ember szíve; amint meg- mondattott: Nemde az eget és a földet is én töltöm be – szól az ÚR ⁹ És ha meggondolod mindezt, félni fogod a te Téremtődöt, és őrizkedni fogsz a büntől, és ezáltal örvendezni fogsz a te részedben! És ha szerényen viselkedsz, szégyenkezve az emberektől félve tőle és a büntől, akkor leszáll rád Ist'n Lelke, a Schina és az Ő dicsőségé- nek fénye, a jövő világ élete boldogsága. Most pedig, fiam tudd és lásd, hogyan aki felfuvalko- dik az ő szívében a többi teremtmény- nyel szemben, a Mennyek Király- sága ellen lázad az. Mert büszkélkedik ő,
תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות שנאמר עקב ענוה יראת ה' : ובעבור הענוה תעלה על לבך מדת היראה כי תתן אל לבך תמיד מאין באת ולאן אתה הולך ושאתה רמה ותולעה בחיך ואף כי במותך ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון לפני מלך הכבוד שנאמר הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי	És az alázatosság nyomában főlemelkedik szí- vedben az istenfélelem, mivel emlékezni fogsz szüntelen, hogyan jöttél, és hová vagy menendő, és hogy nyomorult féreg vagy egész életedben, hátmég halálodban, és hogy ki előtt kell felelned és számot adnod: a Dicsőség Királya előtt, ⁷ amint meg- mondattott: „Imé az ég, sőt az egek egei sem foghatnak be Téged” ⁸ hátmég		

בלבוש מלכות שמים	a Mennyei Királysága palástjával	וראשך כפוף	Fejed hajtsd le,
שנאמר	ahogy megmondattott:	ועיניך יביטו למטה לארץ	szemeid a földre néznek,
ה' מלך גאות לבש וגו':	„Az ÚR méltóságot öltözött fel... stb” ¹⁰	ולבך למעלה	s a szíved fölfele!
ובמה יתגאה	Hát mivel büszkélkedjék	ואל תביט בפני אדם	És ne nézz a másik arcába
לב האדם?	az ember szíve?	כדברך עמו	mikor beszélsz vele,
אם בעושר	Ha gazdagsággal:	וכל אדם	hanem minden embert
ה' מוריש	az ÚR szegényít,	יהיה גדול ממך בעיניך	tarts nagyobbak magadnál.
ומעשיר:	és ő tesz gazdaggá.	ואם חכם או עשיר הוא	Hiszen ha bölcs, vagy gazdag,
ואם בכבוד	Ha dicsőséggel:	עליך לכבדו:	kötelességed tisztelni.
הלא לאלקים הוא	nemde Ist'né az.	ואם רש הוא	Ha pedig szegény,
שנאמר	Amint megmondattott:	ואתה עשיר	te pedig gazdagabb,
והעושר והכבוד	„a gazdagság és a dicsőség	או חכם ממנו	vagy bölcsőbb vagy nálánál,
מלפניך	tetőd vannak” ¹¹	חשוב בלבך	vedd úgy,
ואיך מתפאר	azért hogy dicsekedhetne	כי אתה חייב ממנו	hogy te bűnösebb vagy nálánál,
בכבוד קונו:	Teremtője dicsőségével?	והוא זכאי ממך	ő pedig érdemesebb nálad.
ואם מתפאר בחכמה	És ha a bölcsességel dicsekszik:	שאם הוא חוטא	Mert ha ő bűnös,
מסיר שפה לנאמנים	Hisz ő távolítja el az igazak ajkát,	הוא שוגג	ő akaratlanul vétkező, (tudatlan)
וטעם זקנים יקח:	és elveszi a vének bölcsességét.	ואתה מזיד:	te pedig szándékosan vétkes (mert te bölcs vagy).
נמצא הכל שוה	Tehát minden egyforma	בכל דבריך	Minden szavad
לפני המקום	a Hely előtt, ¹²	ומעשיך	és cselekedeted
כי באפו משפיל גאים	mert haragjában megalázza a büszkéket,	ומחשבותיך	és gondolatod közben
וברצונו מגביה שפלים	és jóindulatában fel emeli a megalázottakat, ¹³	ובכל עת	és minden időben
לכן השפיל עצמך	azért alázd meg magad,	חשוב בלבך	úgy gondolj meg mindent a szívedben,
וינשאך המקום:	hogymajd Ő fel emeljen téged.	כאלו אתה עומד לפני קב"ה	mintha a Szent – áldassék – előtt állnál! ¹⁴
על כן אפרש לך	Azért megmagyarázom neked,	ושכינתו עליך	Jelenléte pedig fölötted,
איך תתנהג במדת הענוה	hogyan viselkedj szerényen,	כי כבודו מלא העולם	hiszen dicsőségével teljes a világ.
ללכת בה תמיד	úgy járva szüntelen,	ודבריך יהיו באימה וביראה	Azért félelemmel és rettegéssel szólj,
כל דבריך יהיו בנחת	mindig nyugalommal szólva.	כעבד לפני רבו	mint rabszolga az ő ura előtt,

ותתביש és szégyeld magad
 מכל אדם minden ember előtt,
 ואם יקראך איש és ha megkiabál valaki,
 אל תענהו ne válaszolj rá
 בקול רם felemelt hangon,
 רק בנחת hanem nyugalommal,
 כעומד לפני רבו: mint aki ura előtt áll.¹⁵
 והוי זהיר És légy figyelmes
 לקרות בתורה תמיד mindig olvasni a Tán
 אשר תוכל לקימה hogy be tudjad tölteni;
 וכאשר תקום מן הספר és mikor fölkelsz a Kőnyvtől,
 תחפש fürkészd
 כאשר למדת azt, amit tanultál
 אם יש בו דבר mi van benne
 אשר תוכל לקימו amit meg tudsz cselekedni,
 ותפשפש במעשיך és vizsgáld meg saját cselekedeteid reggel és este,
 בבקר ובערב hogy így minden napod
 ובזה יהיו כל ימיך megterés lehessen!
 בתשובה: És távoztasd el
 והסר a világ dolgait
 כל דברי העולם a te szívedtől
 מלבך a te szívedtől
 בעת התפילה az imádkozás idején,
 והכן לבך és készítsd el szíved
 לפני המקום ב"ה a Hely elé - Áldott Ő! -,
 וטהר רעיוניך és tisztítsd meg gondolataidat,
 וחשוב הדבור és gondold meg szavaid,
 קודם שתוציאנו מפוך még mielőtt elhagynák ajkaid;

וכן תעשה és így cselekedj
 כל ימי חי הבלך leheletnyi életed
 בכל דבר ודבר minden napján,
 בכל דבר ודבר mindenben,
 ולא תחטא: hogy ne ess vétekből!
 ובזה יהיו És ezáltal lesznek
 דבריך szavaid
 ומעשיך és cselekedeteid,
 ומחשבותיך ישרים és gondolataid egyenesekké,
 ותפילתך תהיה imádságod pedig
 זכה ártatlanná,
 וברה világossá,
 ונקיה tisztává,
 ומכונת és célratörővé,
 ומקבלת és elfogadottá
 לפני המקום ב"ה a Szent előtt, áldassék!
 שנאמר Amint megmondattott:
 תכין לבם „Megerősítet szívöket,
 תקשיב אזנך: füleiddel figyelmezel”¹⁶
 תקרא האגרת הזאת Olvasd el e levelet
 פעם אחת בשבוע minden héten egyszer
 ולא תפחות legalább
 לקימה Hogy valóráválthasd,
 וללכת בה és általa járhasd
 תמיד אחר השם יתברך mindenkor az Ő útján¹⁷ áldassék!
 למען תצליח Hogy sikeres lehess
 בכל דרכיך minden utaidban,
 ותזכה és bejuthass
 לעולם הבא az eljövendő világba,

הצפון לצדיקים :
ובכל יום שתקראנה
יענוך מן השמים כאשר
יעלה על לבך לשאול
עד עולם אמן
סלה

amely elrejtett
az igazaknak.
És minden nap,
mikor olvasod
úgy hallgattassál meg
az Égből, ahogy
kész vagy tanulni be-
lőle!
Mind örökké! Ámen!
Szela.

2. Példabeszédek könyve 1:8. (Mislé).
3. ti.: gyötri őt.
4. Prédikátor könyve 11:10. (Qohelet).
5. Példabeszédek könyve 16:4. (Károli Gáspár fordításában). ld. még: Zsoltárok könyve 119:20. (Tehilim).
6. Példabeszédek könyve 22:4. (Károli G. f.).
7. vö.: Pirké Avót „Rabbi Elijahu HaKapar ómér...”
8. Királyok első könyve 8:27. (Melachim a’) és Krónikák második könyve 6:18. (Divré Hajamim b’) Károli Gáspár fordításában. Az eredeti versek második fele: „... hátmég e ház...”
9. Jeremiás 23:24.
10. Zsoltárok könyve 93.
11. Krónikák első könyve 29:12.
12. az ÚR trónusa.
13. vö.: Lukács evangéliuma 14:8. kk. „Mikor valaki lakodalomba hív, ne ülj a főhelyre; mert netalán náladnál nagyobb tiszteletben álló embert is hívott meg az, és eljövén az, aki mint téged, mind azt meghívta, ezt mondja majd néked: Engedd ennek a helyet! És akkor szégyennel az utolsó helyre fogsz ülni. Hanem mikor meghívnak, menj el, és ülj le az utolsó helyre, hogy amikor eljő az, aki téged meghívott, ezt mondja néked: Barátom, ülj feljebb! Akkor néked dicsőséged lesz azok előtt, akik veled együtt ülnek. Mert mindenki, aki magát felmagasztalja, megaláztatik; és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.”
14. vö.: A Kicur Sulhan Aruh első szakasza.
15. vö.: Példabeszédek könyve 15:1.
16. Zsoltárok könyve 10:17. (Károli G. f.).
17. „utána” – Őt követve

FORDÍTOTTA ÉS JEGYZETEKSEL ELLÁTTA:
SZÉNÁSI JONATHAN SÁNDOR

JEGYZETEK

Szabó László, a volt nagykirályi polgármester öccse emlékére, aki az életével fizetett König Edit megmentéséért.

1. Rabbi Moshe ben Nachman (1194–1270) Spanyolországban élt tudós rabbi, aki a kabbalával is foglalkozott. Nevét az 1263-as barcelonai „hitvita” tette híressé, amelyet Pablo Christianival, egy dominikánus szerzetessé lett kikeresztelkedett zsidóval folytatott. A hitvitán maga I. Jakab aragóniai király is részt vett, és meg is állapította: Helytelen álláspontot ily tökéletesen megvédeni még soha senkitől nem hallottam. Ami a királyból csodálkozást váltott ki, az az inkvizíciót oly haragra tüzelte, hogy RaMbaN kénytelen volt elmenekülni. Végül a Szentföldön telepedett le, ahol megújította a jeruzsálemi zsidó hitközséget és rövidesen elhunyt.

Gergely Ágnes/Töredékek

*Nem gumicserje a múltad, öcsém, minek is fessegetnéd,
hogy kineveld az imázst – él tanu, más, ami volt.*

*Nincs joga itt csak a szélnek a múltakat átigazítani:
por, hamu lett a család, mit letagadsz, te vitéz.*

1991. FEBRUÁR–1992. NOVEMBER